

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านสำหรับห้องสมุดเชิงรุก

วารุณี ล้ายอง^๑

การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

ความหมายของการจัดกิจกรรม

กิจกรรมส่งเสริมการอ่านคือ การกระทำต่างๆ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเกิดความสนใจในการอ่าน พยายามพัฒนาการอ่านของตนจนถึงระดับอ่านเป็นและอ่านจนเป็นนิสัย

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

๑. เพื่อให้ผู้อ่านรักการอ่าน และเป็นการปลูกฝังนิสัยรักการอ่านหนังสือตลอดไป

๒. เพื่อให้ผู้อ่านรู้จักเสาะแสวงหาความรู้และความเพลิดเพลินจากการอ่านและการศึกษาค้นคว้าตามความต้องการและความสนใจของตนเองในยามว่าง

๓. เพื่อให้ผู้อ่านรู้จักศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองไปตลอดชีวิต

รูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

กิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน อาจแบ่งได้หลายลักษณะ ซึ่งในที่นี้จะแบ่งตามการรับรู้ โดยแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ ๕ รูปแบบดังนี้

๑. กิจกรรมซึ่งเราใกล้ชิดประสาท ขวนให้ฟัง ใช้เสียงและคำพูดเป็นหลัก กิจกรรมประเภทนี้ได้แก่ การเล่านิทานให้ฟัง การเล่าเรื่องจากหนังสือ การอ่านหนังสือให้ฟัง การแนะนำหนังสือด้วยปากเปล่า

การบรรยาย การอภิปราย การโต้เถียงเกี่ยวกับหนังสือ การบรรเลงดนตรีและร้องเพลงจากบทละครเรื่อง ให้เกิดความเพลิดเพลินในอารมณ์ ถ้อยคำนั้น นอกจากฟังเพราะแล้วยังทำให้มองเห็นภาพ ได้กลิ่นทำให้รู้สึกอร่อย ได้รู้สึกสัมผัสความร้อนหนาว ให้รู้สึกดีใจ เสียใจ เกลียดชัง รัก แหม่มชื่น สงบ ฯลฯ ในการจัดกิจกรรมซึ่งเน้นให้รู้จักเพลิดเพลินในอารมณ์ ไม่ควรใช้อุปกรณ์ที่เบี่ยงเบนความสนใจไปทางอื่น เช่น ภาพ การใช้ท่าทาง ฯลฯ ยกเว้นแต่เมื่อจำเป็นที่จะต้องใช้ เพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจสิ่งที่กำลังพูดถึงเท่านั้น

กิจกรรม “อุโมงค์ความรู้”

^๑ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนวัดนวลนรดิศ

๒. กิจกรรมซึ่งเร้าจักขุประสาท ชวนให้ดู ฟัง ฟังนิจ และอ่านความหมายของสิ่งที่เห็น กิจกรรมประเภทนี้ ได้แก่ การจัดแสดงภาพชนิดต่าง ๆ อาทิ ภาพถ่าย ภาพที่ตัดเก็บรวบรวมจากวารสารหรือปฏิทิน เป็นเรื่อง เป็นชุด ภาพเขียน ภาพประกอบหนังสือ นิทรรศการหนังสือ สิ่งของต่าง ๆ ในการแสดงภาพมุ่งให้ผู้ชมใช้สมาธิในการชม เช่นเดียวกับเสียง นอกจากเร้าจักขุสัมผัสแล้ว ยังมีส่วนทำให้ได้ยินเสียง ได้สัมผัส ได้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ ด้วย

๓. กิจกรรมซึ่งเร้าโสตและจักขุประสาท ในขณะเดียวกัน ได้แก่ กิจกรรมซึ่งชวนให้ฟังและดูไปพร้อม ๆ กัน ประสานประสาททั้งสองให้ทำงานร่วมกัน อาทิ เล่านิทานโดยให้ดูภาพซึ่งจัดเตรียมไว้ โดยเฉพาะเล่านิทานและให้ดูภาพประกอบในหนังสือ เล่านิทาน โดยใช้โสตทัศนวัสดุประกอบ ฉายภาพนิ่งซึ่งมีคำบรรยาย ฉากภาพยนตร์ ฉายแถบบันทึกเสียง ฯลฯ

กิจกรรมเล่านิทาน สานฝันสู่วันอันสดใส

นิทรรศการ แฮรี่ พอตเตอร์

ละครเวที สังข์ทอง

๔. กิจกรรมซึ่งให้ผู้เป็นเป้าหมายได้ร่วมด้วย กิจกรรมทำนองนี้จะช่วยให้ผู้เป็นเป้าหมายเกิดความสุขและภาคภูมิใจ รู้สึกว่าตนเองมีความสามารถ ตัวอย่าง เมื่อเล่นนิทานแล้วก็ให้ผู้ฟังวาดภาพประกอบ ให้แสดงท่าทางประกอบให้ร้องเพลงตามตัวละครในนิทาน ให้แข่งขันกันเล่าเรื่องที่ได้อ่านไปแล้ว ให้แข่งขันเรียบเรียงเรื่องที่ได้อ่านให้เขียนนิทานขึ้นใหม่ตามแก่นของนิทานที่ได้ฟังไปแล้ว ให้ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ได้อ่าน ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวละครหรือเหตุการณ์ตอนใดตอนหนึ่งในนิทาน ให้ร่วมวงสนทนา หรือได้ว่าที่เกี่ยวกับหนังสือ

ผลงานนักเรียน หนังสือทำมือและนิทานเล่มเล็ก

การประกวด Miss Library

ลักษณะของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

นอกจากรูปแบบดังกล่าวแล้วยังอาจจัดได้ตามลักษณะของการจัดกิจกรรม เช่น

๑. การเล่นนิทาน คือ การเล่าเรื่องที่มีผู้เล่าสลับกันมา หรือเล่าเรื่องจากหนังสือที่มีผู้แต่งขึ้นมาได้แก่

- ๑.๑ การเล่นนิทานในห้องสมุด
- ๑.๒ การแข่งขันการเล่นนิทาน
- ๑.๓ การแสดงประกอบการเล่นนิทาน

๒. การนำเสนอสิ่งพิมพ์ โสตทัศนวัสดุ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์การอ่านต่าง ๆ ได้แก่

- ๒.๑ การเล่าเรื่องหนังสือ
- ๒.๒ การแนะนำหนังสือ
- ๒.๓ การอ่านหนังสือให้ฟัง
- ๒.๔ การสนทนาเกี่ยวกับหนังสือ
- ๒.๕ การอภิปรายเกี่ยวกับหนังสือ
- ๒.๖ การบรรยายเกี่ยวกับหนังสือ
- ๒.๗ การโต้วาทีเกี่ยวกับหนังสือ
- ๒.๘ การจัดทำบรรณนิทัศน์ หรือการทำ

รายชื่อหนังสือใหม่

- ๒.๙ การจัดนิทรรศการหนังสือ

นิทรรศการ อิมความรักจากบทประพันธ์

๓. การแสดงวัฒนธรรม ๔ ภาค นาฏกรรม และอื่น ๆ

- ๓.๑ การปริทัศน์ตัวละคร
- ๓.๒ การพิพิศน์ตัวละครในหนังสือ เช่น ตัวพระ ตัวนาง ตัวร้าย ตัวรอง
- ๓.๓ การแสดงละคร
- ๓.๔ การแสดงจินตลีลา
- ๓.๕ การร้องเพลง
- ๓.๖ การเล่นดนตรี
- ๓.๗ การแสดงละครใบ้
- ๓.๘ การแสดงละครหุ่น
- ๓.๙ การเชิดหุ่น

การแสดงละครร้อง ชุด Anastasia

๔. การทำกฤตภาค คือ การตัดปะข่าว บทความ รูปภาพ หรือทั้งรูปภาพและเรื่องที่น่าสนใจเพื่อบริการผู้อ่าน ได้แก่

- ๔.๑ การจัดทำกฤตภาคเป็นเล่ม
- ๔.๒ การจัดทำกฤตภาคข่าวติดไว้ที่ป้ายนิทรรศการ
- ๔.๓ การจัดทำกฤตภาคสำเร็จรูปเพื่อการเรียนรู้ และมีแบบทดสอบ
- ๕. การแข่งขันต่าง ๆ จากการอ่าน เพื่อทดสอบว่าการอ่านมีประสิทธิภาพ

- ๕.๑ แข่งขันเปิดพจนานุกรม
- ๕.๒ แข่งขันตอบปัญหาวิชาการ
- ๕.๓ แข่งขันตอบปัญหาจากสารานุกรมไทย
- ๕.๔ การแข่งขันโต้วาที
- ๕.๕ การแข่งขันตอบปัญหาจากสาระ

การเรียนรู้ ๘ กลุ่มสาระ

- ๖. การประกวดกิจกรรมเกี่ยวกับการอ่าน
 - ๖.๑ ประกวดการอ่านร้อยแก้วและร้อยกรอง
 - ๖.๒ ประกวดการอ่านทำนองเสนาะ
 - ๖.๓ ประกวดการอ่านบทสนทนา
 - ๖.๔ ประกวดการอ่านบทละคร
 - ๖.๕ ประกวดการอ่านข่าว

๗. การเล่นเกมออนไลน์ที่นำไปสู่การอ่าน

- ๗.๑ เกมคอมพิวเตอร์
- ๗.๒ เกมการวาดภาพ
- ๗.๓ เกมเติมคำขยายความ
- ๗.๔ เกมเติมคำศัพท์
- ๗.๕ เกมค้นคำหาความหมาย
- ๗.๖ เกมปริศนาคำทาย
- ๗.๗ ทายคำศัพท์จากภาพ
- ๗.๘ เกมเติมต่อคำพังเพย สำนวน สุภาษิต
- ๗.๙ เกมพับกระดาษ
- ๗.๑๐ เกมประดิษฐ์ของชำร่วย

สิ่งประดิษฐ์จากการอ่าน

๘. การจัดโครงการกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

- ๘.๑ โครงการสัปดาห์ห้องสมุด
- ๘.๒ โครงการยอตนักอ่าน
- ๘.๓ โครงการอ่านหนังสือให้ฟัง
- ๘.๔ โครงการแนะนำหนังสือดีที่น่าน่าอ่าน
- ๘.๕ โครงการเสนอหนังสือสื่อความคิด
- ๘.๖ โครงการหนังสือใหม่ในวันนี้
- ๘.๗ โครงการหนังสือสู่ชุมชน
- ๘.๘ โครงการหนังสือคือเพื่อนคู่คิดมิตรคู่ตัว
- ๘.๙ โครงการนิทรรศการหนังสือ
- ๘.๑๐ โครงการวรรณคดีสัญจร
- ๘.๑๑ โครงการประกวดเรื่องสั้น
- ๘.๑๒ โครงการประกวดสุนทรพจน์
- ๘.๑๓ โครงการวันภาษาไทยแห่งชาติ
- ๘.๑๔ โครงการห้องสมุดสัญจรสู่ชุมชน
- ๘.๑๕ โครงการดักบาตรหนังสือ
- ๘.๑๖ โครงการเรียงความเรียงคำ
- ๘.๑๗ โครงการค่ายนักอ่าน
- ๘.๑๘ โครงการครอบครัวรักการอ่าน
- ๘.๑๙ โครงการธนาคารหนังสือ
- ๘.๒๐ โครงการพบนักเขียน
- ๘.๒๑ โครงการนักอ่านตัวจิ๋ว
- ๘.๒๒ โครงการเล่านิทานเพื่อน้อง
- ๘.๒๓ โครงการเชิดหุ่นแสนสำราญ
- ๘.๒๔ โครงการละครใบ้
- ๘.๒๕ โครงการชมรมนักอ่าน
- ๘.๒๖ โครงการท่องเที่ยวไปกับการอ่าน
- ๘.๒๗ โครงการเว็บนักอ่านสายธารความคิด

กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เป็นหัวใจในการพัฒนาการอ่าน และส่งเสริมนิสัยรักการอ่านได้เป็นอย่างดี จึงเป็นความสำคัญที่ผู้จัดกิจกรรม

ละครเวทีในงานสัปดาห์หนังสือและวรรณกรรม

ดักบาตรหนังสือ

จะนำไปใช้ เพื่อให้การอ่านเกิดรสชาติ ไร้ความสนใจ จูงใจ สนุกสนานที่แฝงสารประโยชน์ เป็นการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดประสบการณ์ด้วยตนเอง จนเป็นนิสัยรักการอ่านอย่างสมบูรณ์ ผู้จัดกิจกรรมจำเป็นต้องมีคุณสมบัติพิเศษที่ดีของผู้จัดกิจกรรม คือ ต้องรัก การอ่าน รักเด็ก มีมนุษยสัมพันธ์ มีวาทีศิลป์ ช่างสังเกต พุทธิถูกต้อง ชัดเจน คล่องแคล่ว กระฉับกระเฉง มีอารมณ์ขัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทันสมัย มีความรับผิดชอบ มีความรู้ และมีจิตวิทยาในการครองตน ครองคน และครองงาน เสียสละ เป็นแบบอย่างที่ดีจึงจะทำให้การจัดกิจกรรมประสบผลสำเร็จอย่างน่าพึงพอใจ

คุณสมบัติบรรณารักษ์ส่งเสริมการอ่าน

ผู้ที่มีความรู้ความสามารถจบการศึกษา ด้านบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ สามารถบริหารจัดการห้องสมุดได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพ ได้แก่ มีความรู้ด้านงานเทคนิค วิเคราะห์เลขหมู่ และทำบัตรรายการ มีความรู้ ทางด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างดี สามารถประสานงาน กับทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อประชาสัมพันธ์ ห้องสมุด และจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านได้อย่าง หลากหลายวิธี

คุณสมบัติของบรรณารักษ์เป็นส่วนหนึ่ง ที่มีผลต่อการพัฒนาห้องสมุดมีชีวิต ซึ่งเกี่ยวข้อง โดยตรงกับบรรณารักษ์ ดังนั้นบรรณารักษ์ควรมี คุณสมบัติดังนี้

๑. มีความกระตือรือร้น สนใจงาน ที่รับผิดชอบ และตั้งใจทำงานให้สำเร็จ

๒. มีความรอบรู้ ศึกษาความรู้ตลอดเวลา ทันโลก เป็นที่พึ่งของผู้เรียนและคุณครูได้ คือต้องเป็น ผู้อ่าน ค้นคว้าหาความรู้ในทุก ๆ อย่างสม่ำเสมอ เพื่อสามารถแนะนำผู้อื่นได้ ต้องมีความรู้ ในเนื้อหาวิชาเฉพาะที่ให้บริการ

๓. เป็นนักอ่าน อ่านในสิ่งที่มีประโยชน์ และทันต่อเหตุการณ์ สามารถแนะนำหนังสือ ต่อผู้อื่น ควรอ่านสิ่งพิมพ์ใหม่ ถึงแม้ว่ายังไม่ได้จัดซื้อ เข้ามาในห้องสมุดก็ตาม แต่บรรณารักษ์ต้องรู้ว่า มีอะไรใหม่บ้าง

๔. นักประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ ประกอบการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียน

และชุมชน ได้ทราบว่าห้องสมุด มีกิจกรรมอะไร น่าสนใจหรือไม่

๕. นักกิจกรรมจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน ได้อย่างหลากหลาย

๖. ผู้ประสานงานที่ดี ทักทาย ปราศรัย กับผู้อื่นได้ดีจะทำให้มีทั้งผู้เข้ามาช่วยเหลืองาน ห้องสมุด และมีผู้มาเข้าใช้ห้องสมุดจำนวนมากขึ้น และทำให้ผู้อื่นเข้าใจห้องสมุดอย่างถูกต้อง

๗. ผู้บริหารจัดการที่ดี มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถทำงานด้านการบริหารการเงิน บุคลากร มีโครงการ แผนงาน และปฏิบัติงานตามแผนได้ อย่างดี นับว่าเป็นจุดเด่นของบรรณารักษ์ และมีการ ประเมินผลการปฏิบัติ เพื่อทราบจุดเด่นจุดด้อยของ งาน

๘. มีความรู้และทักษะในด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ เพราะการสืบค้นที่รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้ใช้พึงพอใจ และทำให้ห้องสมุดมีชีวิต

๙. มีจิตวิทยา ใช้จิตวิทยาประกอบ การทำงานได้เป็นอย่างดี มีอัธยาศัยเป็นกันเอง อ่อนน้อม และเป็นมิตร สามารถร่วมคิด ร่วมทำให้ผู้อื่น และผู้อื่นยินดีจะมาร่วมทำงานด้วย

๑๐. ยิ้มแย้มแจ่มใส ให้คำแนะนำ ให้บริการ ด้วยความเต็มใจ มีมนุษยสัมพันธ์ในการบริการ ผู้เรียนจะชอบเข้ามาใช้ห้องสมุดเพราะพอใจ บรรณารักษ์ ทำให้ผู้เรียนอยากเข้าใกล้ กล้าซักถาม และสนทนาคด้วย

๑๑. แต่งกายดี สุภาพ เหมาะสม ♦

บรรณานุกรม

- วารุณี ล้ายอง. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านโรงเรียนวัดนवलนรดิศ. กรุงเทพฯ : โรงเรียน
วัดนवलนรดิศ, ๒๕๕๑
- สุกัญญา ศรีสืบสาย. กลยุทธ์การส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., ๒๕๕๙. (เอกสารอัดสำเนา)
- _____. ค่ายการอ่าน. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., ๒๕๕๔. (เอกสารอัดสำเนา)